

Examenul național de bacalaureat 2025

Proba E. c)

Istorie

Simulare

Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animator, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar, educator-puericultor; - profil teologic, toate specializările.

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

СУБЈЕКАТ I

(30 бодова)

Прочитајте, пажљиво, ниженаведене изворе:

А. „Кључни проблеми са којима се Чаушеску (Ceaușescu) суочавао раних 1980-их били су економске природе. Растући спољни дуг [...] је повећао економске потешкоће у Румунији [...]. Одлучан да смањи обим спољног дуга, који је до 1983. достигао приближно 10 милијарди долара, Чаушеску је већ 1981. увео драстичне заштитне мере. Како је конкуренција за страна тржишта постала жестока почетком 1980-их, покушао је да обезбеди што више снажне валуте* [...] извозећи пољопривредне производе у Западну Европу [...]. Извоз пољопривредно-прехранбених производа, уз неефикасне методе производње и ригидну централизацију, довео је до озбиљних несташаца. Усвојене су мере у вези са дистрибуцијом енергетских ресурса како би се обезбедила [...] производња индустријских добара за извоз [...]. Као последица тога, дошло је до наглог повећања цена струје, бензина и природног гаса, а средином IX деценије постало је хладно и мрачно у кућама и на улицама. Од 1983. године Међународни Монетарни Фонд бележи пад животног стандарда у Румунији (România) за преко 20% у односу на претходну годину, без наде за побољшање.”

(S. Fischer-Galați, *România în secolul al XX-lea*)

* монетарна јединица земље, подржана златом, која је прихваћена као средство плаћања у неколико земаља.

Б. „Постојао је огроман раскорак између теорије комунизма и конкретног живота. Друштва у централној и југоисточној Европи [...] су ушла у дубоку системску кризу, из које нису имала начина да изађу. У Румунији је ова криза погоршана генерализацијом волунтаристичког духа као резултатом интензивирања култа личности Николаја Чаушескуа (Nicolae Ceaușescu), његове одлуке (из 1981) да брзо отплати цео спољни дуг Румуније, што је довело до исцрпљивања националне привреде и неуспеха модернизације индустрије, у периоду када је дошло до истинске светске технолошке револуције [...]; на социјалном плану, после 1982. долази до све озбиљнијег погоршања животног стандарда, што је довело до увођења картица и рација за основне прехранбене намирнице, драстичног смањења потрошње енергије (нарочито енергије за домаћинство, недостатак грејања у домовима, учестали нестанци струје итд.); култура је била подвргнута снажним идеолошким притисцима, средства за куповину књига [...] су знатно смањена.”

(I. Scurtu, G. Buzatu, *Istoria românilor în secolul XX*)

Полазећи од ових извора, одговорите на следеће захтеве:

1. Наведите међународну организацију, назначену у извору **А**. **2 бода**
2. Одредите из извора **Б**, једну информацију о култури. **2 бода**
3. Наведите политичког лидера и историјски простор назначених како у извору **А**, тако и у извору **Б**. **6 бодова**
4. Напишите, на испитни папир, слово које одговара извору који тврди да друштва из централне и југоисточне Европе суочавају се са једном системском кризом. **3 бода**
5. Напишите једну везу узрок-последица између две информације из извора **А**, назначивши улогу сваке понаособ (*узрок*, односно *последица*). **7 бодова**
6. Представите друге две тоталитарне политичке праксе румунске државе, осим оних наведених у изворима **А** и **Б**. **6 бодова**
7. Наведите једну сличност између две политичке праксе румунске државе у последњој деценији XX-ог века. **4 бода**

СУБЈЕКАТ II

(30 бодова)

Прочитајте, пажљиво, ниженаведени извор:

„Дана 27. марта 1848. године, у присуству 1.000 људи, расправљало се о «неопходним побољшањима за земљу». Скупштина је [...] изабрала председника [...] који је водио дискусије, које су се углавном састојале од говора вођа револуционарног покрета у Молдавији (Moldova): Ласкар Розети (Lascăr Rosetti), Василе Гика (Vasile Ghica), Александар Јоан Куза (Alexandru Ioan Cuza) [...]. Окупљени 27. марта 1848. године у Јашију (Iași) одлучили су да изаберу комисију, чија је мисија била да изради програм захтева. Комисија, коју чини 16 чланова [...], састала се 28. марта [...] и израдила очекивани документ. Названа је *Петиција-прокламација* (*Petiție-proclamațiune*) и садржала је 35 тачака. [...] Делегација вођа покрета је 29. марта 1848. предала *Петицију-прокламацију* Михаилу Стурзи (Mihail Sturdza). Са истом вештином коју је претходно показао, Стурза је примио петицију, јасно стављајући до знања да неке одредбе прихвата, а друге одбија [...]. Истог дана [...], владар Михаил Стурза је покренуо репресију [...].

Најважнија последица онога што се догодило у марту 1848. године у Молдавији било је учешће вођа акције у догађајима у Трансилванији и Буковини (Transilvania și Bucovina) [...]. У Брашову (Brașov) је 12/24. маја 1848. сачињен нови програм молдавских револуционара под насловом *Наши принципи за реформисање отаџбине* (*Prințiipiile noastre pentru reformarea patriei*) [...]. У овом документу су прецизирани [...] суштински циљеви румунског националног покрета за модернизацију: укидање било каквих обавеза сељака према земљопоседницима, додељивање земљишта сељацима без откупа, укидање привилегија и потпуна једнакост грађана у свим политичким правима, организовање институција земље на принципима слободе, равноправности и братства, «уједињење Молдавије и Влашке (Țării Românești) у јединствену, независну државу».

Молдавски револуционари, који су касније организовали *Извршни акциони одбор* у Черновецу (Cernăuți), именовали су Михаила Когалничану (Mihail Kogălniceanu) да у њихово име изради нови програм назван *Жеље националне партије у Молдавију* (*Dorințele partidei naționale în Moldova*) [...] и објављен крајем августа 1848. У њему је [...] утврђено да Уједињење Кнежевина (Unirea Principatelor) је најважније: она је била «кључни камен свода без којег би се срушила читава национална грађевина».

(S. L. Damean, I. Oncescu, *O istorie a românilor de la Tudor Vladimirescu la Marea Unire 1821-1918*)

Полазећи од овог извора, одговорите на следеће захтеве:

1. Напомените једног револуционара из Молдавије, наведеног у датом извору. **2 бода**
2. Утврдите век на који се односи извор. **2 бода**
3. Наведите владара Молдавије и једну његову акцију, на које се односи дати извор. **6 бодова**
4. Наведите, из датог извора, две информације о догађајима од 27. марта 1848. **6 бодова**
5. Формулишите, на основу датог извора, мишљење о револуционарном програму из Брашова, подржавајући га са две информације из извора. **10 бодова**
6. Аргументујте, путем историјског догађаја, тврдњу да румунска држава се модернизује путем акција унутрашње политике у периоду 1860-1870. (Бодује се представљање историјског догађаја и употреба појмова који изражавају узрочност и закључак.) **4 бода**

СУБЈЕКАТ III

(30 бодова)

Израдите, на приближно две странице, есеј о политичкој еволуцији Влашке, Молдавије и Трансилваније у XIV– XVIII-ом веку, имајући у виду:

- напомену једне историјске чињенице из првих шест деценија XIV-ог века, која се односи на румунски простор јужно од Карпата (Carpaților) и напомену два аспекта која се односе на њу;
- представљање једне историјске чињенице која се одвија у XIV-ом веку на румунском простору источно од Карпата;
- напомену два аспекта о институционалној организацији Трансилваније у XVI – XVII-ом веку;
- формулисање мишљења о институционалној организацији у Молдавији и Влашкој у првој половини XVIII-ог века и подржати га једним историјским аргументом.

Напомена! Бодује се употреба **адекватног историјског речника**, **структура** есеја, представљање **везе узрок-последица**, сачињавање **историјског аргумента** (представљање релевантне историјске чињенице и употреба појмова који представљају узрочност и закључак), поштовање **хронолошког/логичног редоследа** историјских чињеница и **уклапање** есеја у оквиру захтеваног простора.